

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag

3 juli 2007

Ons kenmerk

HO/AME/2007/26282

Uw brief van

Onderwerp

London communiqué 2007 in het kader van het
Bologna Proces 1999 - 2010

Op 17 en 18 mei vond in Londen de bijeenkomst van 46 Europese ministers voor hoger onderwijs plaats. Deze bijeenkomst was een vervolg op de bijeenkomsten in Bergen, Berlijn, Praag en Bologna van respectievelijk 2005, 2003, 2001 en 1999 waarover u telkens na afloop bent geïnformeerd. Deze conferenties geven richting aan het zogenaamde Bologna Proces, naar de afspraken die in de Bologna-verklaring van 1999 zijn neergelegd. Ze beogen een attractief en internationaal competitief hoger onderwijs en de afgesproken actielijnen moeten zijn geïmplementeerd in 2010. Met deze brief informeer ik u over deze vijfde ministersconferentie in Londen, die ik heb bijgewoond.

De conferentie signaleerde goede voortgang met implementatie van de afgesproken doelen en legde de nadruk op de sociale dimensie, de externe dimensie en de dataverzameling.

De sociale dimensie wordt in het communiqué expliciet aangeduid met de ambitie dat de studenten die instromen in, deelnemen aan - en afstuderen in alle niveaus van het hoger onderwijs een afspiegeling vormen van de diversiteit in de bevolking. De externe dimensie doelt op uitdragen van de hervormingen die met het proces gepaard gaan buiten Europa. Dataverzameling is nodig om effecten van maatregelen te kunnen volgen.

Twee jaar geleden werd voor het eerst de stand van zaken van de oorspronkelijke afspraken uit de Bologna-verklaring geïnventariseerd. Dit jaar is dat opnieuw gedaan en de resultaten zijn weergegeven in het zogenaamde *stocktaking*-rapport. Nederland bevindt zich in de top 10 van deelnemende landen. Het *stocktaking*-rapport laat goede voortgang zien onder meer met de structurering van het onderwijs in drie cycli, die van bachelor, master en doctor. Daarbij heeft Nederland ervoor gekozen om een Associate degree mogelijkheid te bieden halverwege de eerste cyclus, een optie die onderdeel uitmaakt van het Europese raamwerk en die bijvoorbeeld ook in het Verenigd Koninkrijk bestaat. Nederland heeft een begin gemaakt met het nationaal kwalificatieraamwerk voor het hoger onderwijs. Ik kom verderop in deze brief daarop terug. Het betekent op goede wijze implementeren van de bachelor-

masterstructuur, inclusief voldoen aan de eindtermen zoals in zijn algemeenheid aangeduid in het overkoepelend raamwerk voor de Europese Hoger Onderwijsruimte, uitgifte van het Diploma Supplement en toepassing van het ECTS-systeem van 60 studiepunten per jaar.

Kwaliteitszorg blijft belangrijk. Nederland heeft dit op orde. Een register van kwaliteitszorgorganisaties wordt ingesteld waarin de kwaliteitszorgorganisaties worden opgenomen die voldoen aan de criteria voor Europese kwaliteitszorg die bij de conferentie van Bergen zijn vastgelegd. Mede in dat perspectief vindt een externe "peer review" plaats van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie, om vast te stellen dat zij aan de criteria voldoet. Ook bij de nieuwe vormgeving van accreditatie en toezicht, waarover thans gedachtevorming plaatsvindt, houd ik de kwaliteitszorg in het hoger onderwijs in Nederland in lijn met de Europese afspraken daarover.

Erkenning van elkaars diploma's behoeft verdere acties in Nederland. Mede ter facilitering daarvan is onlangs besloten in de WHW op te nemen wat reeds praktijk is bij instellingen, namelijk dat de instellingen voor hoger onderwijs de Lissabon-erkenningsconventie toepassen bij erkenning van buitenlandse diploma's. Hiermee is de weg vrij voor ratificatie van het verdrag, hetgeen spoedig is voorzien.

Voor wederzijdse erkenning is ook inzicht in niveaus van kwalificaties nodig. Daarvoor is afgesproken om nationale kwalificatieraamwerken op te stellen en die te ijken op het overkoepelende kwalificatieraamwerk voor de Europese Hoger Onderwijsruimte. Het vergt gereedmaken van het Nationale Kwalificatieraamwerk, dat duidelijk maakt waarom en hoe het Nederlandse systeem van hoger onderwijs past bij het Europese raamwerk. Als dit gereed is wordt op het Diploma Supplement de plaats van de kwalificatie in het nationale en Europese raamwerk aangeduid. Op dergelijke wijze worden de niveaus van kwalificaties van een land voor instellingen en het afnemend veld binnen en buiten Europa inzichtelijk. Dit zal bevorderlijk zijn voor positionering van het Nederlandse systeem met zijn binaire karakter.

Het beleid voor een Leven Lang Leren gaat onverminderd voort. Onderdeel daarvan is de aandacht die ik van de instellingen verwacht voor het omgaan met elders verworven competenties. In mijn beleidsreactie op het rapport van de Onderwijsraad "Examinering, draagvlak en toegankelijkheid", ga ik daarop in.

Nederland heeft zijn studiefinanciering onlangs meeneembaar gemaakt naar de hele wereld. Ter voorbereiding van dit beleid heeft Nederland, via het voorzitterschap van een werkgroep in de afgelopen twee jaar, ervoor zorg gedragen dat een netwerk gaat functioneren van experts uit landen waarin ook de studiefinanciering meeneembaar is of wordt. Dit netwerk zorgt ervoor dat men elkaar over grenzen heen helpt bij de implementatie. Zowel de IB-groep als het ministerie zullen in dit netwerk participeren.

Aspecten van dit internationaliseringsbeleid zullen terugkomen in de strategische agenda die bij de begroting voor 2008 gepresenteerd wordt.

De volgende ministersconferentie is voorzien in 2009 en vindt op uitnodiging van de Benelux-landen plaats in Leuven en Louvain-la-Neuve. Dat brengt met zich mee dat de Benelux-landen in de komende twee jaar gezamenlijk het secretariaat van het Bologna-proces voeren.

Voor nadere informatie verwijs ik naar het Londen communiqué en het *stocktaking*-rapport dat ik bij deze brief heb gevoegd.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Ronald H.A. Plasterk